

Besni Kalesi

Hacı Zeyrek, Halil Baba (Halo Baba), Şeyh Mustafa Hoca ve Tılamız Baba tekke ve zâviyeleridir. Çarşı Camii, Külhanönü Camii, Toktamış Camii ve Ulucami'nin ise bugün sadece tarihî kalıntıları mevcuttur.

Besni'nin nüfusu Cumhuriyet'ten sonraki ilk sayımda (1927) 7014 olarak tesbit edilmiş, bu sayı 1950'de ilk defa 10.000'i geçerek 10.500'e ulaşmış, 1985'te 17.763, 1990'da da 26.076 olmuştur.

Besni'nin merkez olduğu Besni ilçesi merkez bucağından başka Çakırhüyük, Kızılın, Suvarlı ve Şambayat adlı bucaklara ayrılmıştır. 1409 km² genişliğindeki ilçede 1990 sayımına göre 88.531 nüfus yaşamaktadır. Nüfus yoğunluğu ise 63'tür.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 71, s. 1-2, 151, 172-240; nr. 123, s. 65-116; nr. 156, s. 151-179; nr. 163, s. 216; Yâküt, *Mu'cemü'l-büldân*, I, 516; İbnü'l-Adîm, *Buğyetü'l-taleb* (nşr. Fuad Sezgin), Frankfurt 1406/1986, I, 330-331; Ebü Şâme, *Kitâbü'r-Ravzateyn*, Kahire 1287-88, I, 100, 213; Makrîzî, *Kitâbü's-Sülûk*, I, 552, 568-569, 748, 784; Nizâmeddîn-i Şâmî, *Zafernâme* (trc. Necati Lugal), Ankara 1987, s. 266-267; İbrâhim b. Muhammed İbnü's-Şihne, *ed-Dürü'l-müntehab fî târîhi memleketi Haleb*, Beyrut 1909, s. 171; Kâtib Çelebi, *Cihannümâ*, s. 599; *Kanûni Devri Malatya Sancağı Tahrir Defteri: 1560* (nşr. Refet Yinanç — Mesut Elibüyük), Ankara 1983, s. 437 vd.; *Ma'mûretülaziz Vilâyeti Salnâmesi* (1301), (1310), s. 94, 216-221; a.e. (1325); *Kâmûsü'l-a'lâm*, II, 1418; Cuinet, II, 376; G. Le Strange, *The Lands of the Eastern Caliphate*, Cambridge 1966, s. 123, 128; Işın Demirkent, *Urfa Haçlı Kontluğu Tarihi (1098-1118)*, İstanbul 1974, s. 149-150; Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye Tarihi*, İstanbul 1984, s. 640-641; Mustafa Sucu, *Adıyaman İli ve İlçeleri*, Adana 1985, s. 76-98; Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi*, II, 276; Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş: Anadolu'nun İdarî Taksimatı*, Ankara 1988, s. 106, 130; Ali Sevim, *Anadolunun Fethi*, Ankara 1988, s. 89; Besim Darkot — Mükrimin Halil Yinanç, "Besni", *İA*, II, 570-571; Cl. Cahen, "Besni", *EI²* (İng.), I, 1190; a.m.f., "Besni", *UDMI*, IV, 541-542.

MEHMET TAŞDEMİR

BESTE

(بستہ)

Türk müzikisinde
bir terim ve bir formun adı.

Farsça "bağlanmış, bağlı" anlamlarına gelen beste kelimesi Türk müzikisinde şu mânalarda kullanılmıştır: a) Kompozisyon. Küçük veya büyük formdaki her türlü saz eseri yahut sözlü eser, yani her müzik parçası bir bestedir. b) Kelime bestenigâr, beste-hisar ve beste - isfahan makamları gibi bazı birleşik makamların adlandırılmasında makam ismi olarak kullanılmıştır. c) Türk müzikisinde bir form adı olarak beste, din dışı sözlü eserlerin büyük formdaki en önemli terimlerinden birinin özel adıdır. Güfte olarak divan edebiyatının gazel tarzındaki manzumelerinden seçilen iki beytin usulüne uygun olarak bestelenmesiyle meydana gelir. 1, 2, 4. mısralara "zemin", 3. mısraa da "meyan" adı verilir. Her mısraın melodisinin sonunda bir terennüm yer alır. Bestelerin mısra ve onu takip eden terennümden ibaret her bölümüne "hâne" adı verilir. Bir bestede ekseriyâ dört hâne bulunur. Bestelerde daha çok büyük usuller kullanılmıştır. Usulleri nisbeten ağır olanlara "birinci beste", bunlara göre daha yürük olanlara da "ikinci beste" denir. Besteler yapı bakımından ayrıca "murabba beste" ve "nakış beste" olmak üzere ikiye ayrılır.

Her ikisi de dört mısradan meydana geldiği halde terennüm her mısraın sonunda bulunursa buna murabba beste denir. Bu mânada sadece murabba kelimesi de kullanılmaktadır. Murabba bestelerin yapı şeması şöyledir:

1. mısra (zemin) + terennüm = 1. hâne;
2. mısra (zemin) + terennüm = 2. hâne;
3. mısra (meyan) + terennüm = 3. hâne;
4. mısra (zemin) + terennüm = 4. hâne.

1. hâneye zeminhâne, 2 ve 4. hâneye nakarathâne, 3. hâneye meyanhâne (mıyanhâne) adı verilir. Birinci, ikinci ve dördüncü mısralarda melodik yapı aynıdır. Makam geçkileri sebebiyle farklı bir melodik yapıya sahip bulunan üçüncü mısra çok sanattır. Üçüncü mısraı takip eden terennüm de çok defa diğer terennümlerden farklıdır. Bu arada çok az sayıda terennümsüz bestelerin bulunduğunu da belirtmek gerekir. Murabba bestelerde simetrik yapı çok önemlidir.

Beste iki haneli ise yani iki mısradan sonra terennüm geliyorsa bu çeşit bestelere "nakış beste" denir. Nakış bestelerde yapı genellikle, 1. mısra + 2. mısra + terennüm; 3. mısra + 4. mısra + terennüm şeklindedir. Ancak bazı nakış bestelerde yapı farklılığının görülebilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Kantemiroğlu, *İlmü'l-müsikî*, I, 172, 176; *Kâmûs-ı Türkî*, s. 293; Ezgi, *Türk Musikisi*, III, 158-167; Öztuna, *TMA*, I, 107.

ALÂEDDİN YAĞAŞA

BESTE-i KADİM

(بستہ قدیم)

"Âyin-i kadîm" olarak da anılan notaları zamanımıza kadar ulaşabilmiş Mevlevî âyinlerinin en eskilerine verilen ad (bk. ÂYİN).

BESTENİĞÂR

Türk müzikisinde
bir birleşik makam.

XV. yüzyıldan beri kullanılan eski bir makamdır. Sabâ (nigâr) makamı dizisine, ırak perdesinde segâh dörtlüsünün ilâvesiyle meydana gelir. Donanımına segâh perdesi (si ♯) ile hicaz perdesi (re ♮)

Sabâ makamı dizisi Irakta segâh dörtlüsü

Aksak (Hacı Fâik Bey'den)

Söy le nir dim ... ben sa .. na .. zâ ...

lim ... fe lek

Ağ la tir sin ... sen be .. ni .. tâ ...

sub ... ha .. dek

Bestenigâr
makamı
dizisi ve
seyir örneği